

**ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПРАВА
ІМЕНІ КОРОЛЯ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО**

СЕРЕБРЯНИК ОЛЕСЯ ОЛЕКСАНДРІВНА

УДК 347.121.2(477)

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСОБУ ЯК ОБ'ЄКТ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ

12.00.03 – цивільне право і цивільний процес;
сімейне право; міжнародне приватне право

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук**

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Івано-Франківському університеті права імені Короля Данила Галицького

Науковий керівник

доктор юридичних наук

Короєд Сергій Олександрович,

Івано-Франківський університет права імені Короля Данила Галицького,

завідувач кафедри цивільного права і процесу

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, доцент

Теремецький Владислав Іванович,

Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука,

професор кафедри цивільно-правових дисциплін;

кандидат юридичних наук, доцент

Аврамова Ольга Євгенівна,

Харківський національний університет внутрішніх справ,

доцент кафедри цивільного права та процесу факультету № 6

Захист відбудеться «3» листопада 2016 р. об 11 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 20.149.01 в Івано-Франківському університеті права імені Короля Данила Галицького за адресою: 76018, м. Івано-Франківськ, вул. Є. Коновальця, 35

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького за адресою: 76018, м. Івано-Франківськ, вул. Є. Коновальця, 35

Автореферат розісланий «1» жовтня 2016 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Р.В. Зварич

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сучасний розвиток прав людини та інформаційні технології надають можливість особі формувати про себе будь-яку інформацію, надавати їй різні режими охорони, поширювати та захищати її. Кожна фізична особа має право самостійно розповсюджувати про себе будь-яку інформацію, розкривати елементи власного приватного життя, коментувати певні події у Інтернеті тощо. Юридична особа як суб'єкт цивільних правовідносин також вправі формувати інформацію про власну діяльність, поширювати та захищати її. Крім приватних осіб інформацію про особу в межах своєї діяльності отримують, обробляють та зберігають державні органи, установи тощо. Серед найбільш поширених інформаційних ресурсів, які містять інформацію про особу, є бази персональних даних, банки даних, державні реєстри, Інтернет-сайти, сторінки у соціальних мережах, рекламні блоки, веб-сайти тощо. Розміщення інформації про особу на певному інформаційному ресурсі призводить до того, що ця інформація отримує об'єктивну форму існування і може передаватися від однієї особи до інших. При цьому для інформації про особу властивий нерозривний зв'язок з особою – володільцем (носієм інформації), оскільки інформація про особу змінюється залежно від зміни статусу особи. Наведений дуалізм властивостей інформації про особу вимагає окремого дослідження цього об'єкта цивільних прав. Встановлення самостійності будь-якого об'єкта цивільних прав можливо лише через визначення поняття, змісту, видів об'єкта, існування модусу зв'язку між відповідним об'єктом та суб'єктом, що породжує певні суб'єктивні права стосовно об'єкта. Необхідність окремого наукового розгляду об'єкту цивільних прав, зокрема інформації про особу, пов'язано і з тим, що встановлення об'єкту є первинним елементом у наукових дослідженнях цивільно-правової охорони певного цивілістичного явища.

Незважаючи на фактичне розширення складу інформації про особу і використання її у різних вербальних, матеріальних ресурсах, чинне цивільне законодавство не розкриває поняття та види цієї інформації; не дає визначення інформації як об'єкта цивільних прав; не закріплює права суб'єктів на цю інформацію, що, в свою чергу, призводить до проблематики застосування цивільного законодавства до відносин, предметом яких є інформація про особу.

Проблемам інформації та інформації про особу присвячені праці І.Л. Бачило, В.М. Брижка, В.А. Дозорцева, В.І. Жукова, Е.П. Гаврілова, М.В. Гордона, В.С. Дроб'язко, О.В. Кохановської, О.О. Кулініч, Є.В. Петрова, О.А. Підпригори, Л.Б. Ситдикової, С.О. Сліпченка, І.М. Сопілко, Н.В. Устименко, В.С. Цимбалюка, С.В. Шевчука, Р.Б. Шишки та інших вчених. Особливо слід звернути увагу на фундаментальні праці О.В. Кохановської «Цивільно-правові проблеми інформаційних відносин в Україні» (2006 р.), яка визначила принципи, засади регламентації інформації у цивільних відносинах та довела, що інформація може бути самостійним об'єктом цивільного права, О.О. Кулініч «Інформація з обмеженим доступом як об'єкт цивільних прав» (2001 р.), котра визначила особливості інформації як об'єкта цивільних прав, Є.В. Петрова «Інформація як

об'єкт цивільно-правових відносин» (2003 р.), який дослідив інформацію крізь призму цивільно-правових відносин. Персональна інформація була предметом дослідження О.А. Дмитренко «Право фізичної особи на власні персональні дані в цивільному праві України» (2010 р.), О.П. Радкевича «Цивільно-правова охорона і захист персональної інформації в мережі Інтернет» (2014 р.), І.І. Романюк «Охорона права на персональні дані в Україні (цивільно-правовий аспект)» (2015 р.).

Відаючи належне результатам наукових здобутків з окресленої проблематики, необхідно констатувати, що питання визначення інформації про особу як об'єкта цивільних прав раніше системно не досліджувалося. Більшість авторів у своїх працях розглядали лише окремі аспекти цієї проблеми, зокрема, загальні питання визначення інформації за чинним законодавством України, право на персональні дані, захист ділової репутації юридичної особи тощо. Тому все ще залишається науково необґрунтованою категорія «інформація про особу», що є більш ширшим поняттям щодо будь-якої інформації, яка формується стосовно фізичної та юридичної особи. При цьому існує практична необхідність встановлення цивільно-правових характеристик інформації про особу.

Наведене не лише обумовило вибір теми дисертації, а й свідчить про її актуальність для теоретичного аналізу інформації про особу, як самостійного об'єкта цивільних прав, та визначення нових концептуальних підходів з її вдосконалення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження спрямовано на реалізацію положень Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні на період до 2020 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 травня 2013 р. № 386-р. Роботу виконано відповідно до Пріоритетних напрямів розвитку правової науки на 2011–2015 рр., затверджених постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 24 вересня 2010 р. № 14, перспективних напрямів кандидатських та докторських дисертацій за юридичними спеціальностями, перелік яких затверджено рішенням Президії Національної академії правових наук України від 18 жовтня 2013 р. № 86/11, та в межах науково-дослідних тем Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького.

Мета і задачі дослідження. *Мета* дисертаційного дослідження полягає в тому, щоб на основі системного аналізу положень теорії цивільного права, вітчизняного законодавства, законодавства Європейського Союзу, держав – членів Європейського Союзу та практики його застосування, визначити сутність та особливості інформації про особу як об'єкта цивільних прав, а також розробити пропозиції щодо вдосконалення сучасного законодавства у цій сфері.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі основні *задачі*:

- з'ясувати генезис законодавства та позиції науковців щодо інформації про особу як об'єкта цивільних прав;
- розкрити сутність інформації про особу та запропонувати її класифікацію;
- виокремити об'єктивну форму та зміст як ознаки інформації про особу;

- сформулювати поняття та виділити види суб'єктів прав на інформацію про особу;
- визначити особливості інформації про фізичну особу;
- розробити класифікацію інформації про фізичну особу;
- визначити суб'єктивні права фізичної особи щодо інформації про себе;
- встановити склад інформації про юридичну особу;
- розкрити зміст прав юридичної особи на інформацію;
- сформулювати напрями вдосконалення цивільно-правового регулювання інформації про особу.

Об'єктом дослідження є цивільно-правові відносини, що виникають з приводу інформації про особу.

Предметом дослідження є інформація про особу як об'єкт цивільних прав.

Методи дослідження. Методологічною основою дисертації є сукупність загальнонаукових і спеціальних (конкретно-наукових) методів наукового пізнання, застосування яких обумовлене специфікою предмета та об'єкта дослідження.

Завдяки логіко-семантичному методу та методу сходження від абстрактного до конкретного вдосконалено поняття «інформації про фізичну особу», «інформації про публічну особу», «інформації про юридичну особу», «комунікаційні метадані (дані)» (підрозділи 1.2, 2.1, 2.2, 3.1). Структурно-логічний метод використано при характеристиці суб'єктивних прав особи на інформацію (підрозділи 2.3, 3.2, 3.3). Історико-правовий метод застосовано під час розгляду генезису нормативних основ інформації про особу (підрозділ 1.1), а методи класифікації та групування – для класифікації видів інформації про особу, інформації про фізичну особу (підрозділи 1.2, 2.1). Формально-правовий та діалектичний методи дозволили встановити суб'єктів прав на інформацію (підрозділ 1.4). За допомогою методів аналізу та синтезу визначено недоліки правової регламентації інформації про особу (підрозділ 3.3). Використання методу протиставлення надало можливість охарактеризувати достовірну інформацію про особу (підрозділ 1.2). Завдяки порівняльно-правовому методу обґрунтовано можливість використання в Україні зарубіжного досвіду щодо правової регламентації інформації про особу (підрозділи 1.3, 2.1, 3.1).

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших системних досліджень теоретичних і практичних проблем інформації про особу як об'єкта цивільних прав. Основними положеннями та висновками, сформульованими за результатами проведеного дослідження, є такі:

вперше:

- теоретично доведено наявність двох ознак інформації про особу як об'єкта цивільних прав: об'єктивної форми, що проявляється у вербальних (усні заяви, повідомлення, радіопередачі) і матеріальних ресурсах (письмова, електронна, власні матеріальні форми фіксації інформації про особу) та змісту, який полягає у будь-яких відомостях/даних про особу;

- обґрунтовано доцільність застосування цивільно-правової охорони лише до інформації про особу, яка дозволяє її ідентифікувати (визначити конкретну особу)

та є достовірною (такою що викладена правдиво, тобто містить відомості про осіб, події та явища, які існують та відповідають дійсності);

– сформульовано авторську позицію щодо необхідності фіксації на матеріальному носії лише інформації про особу, яка спрямована на її ідентифікацію (інформація про особу у вузькому розумінні) та недоцільність матеріальної фіксації інформації про особу, яка не спрямована на її ідентифікацію (інформація про особу у широкому розумінні);

– науково доведено залежність правового режиму інформації про особу від мети цієї інформації, а саме: необхідність надання режиму з обмеженим доступом інформації про особу, яка її ідентифікує, а також можливість існування правового режиму відкритої інформації для інформації про особу, що не має на меті її ідентифікацію;

– запропоновано суб'єктів прав на інформацію про особу поділяти на три групи: 1) суб'єктів володільців інформації про себе (фізичні, юридичні особи, фізичні особи-підприємці, публічні утворення), участь яких є обов'язковою у правовідносинах з інформацією про особу; 2) суб'єктів обробки інформації про особу (суб'єкти збору, зберігання, перевірки інформації), які за своїми функціональними повноваженнями здійснюють обробку інформації про особу; 3) суб'єктів захисту інформації про особу (суди, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини), діяльність яких спрямована на захист прав осіб, відносно яких порушено право на інформацію про себе;

– обґрунтовано наукове положення, що комунікаційні дані (метадані) є комплексною категорією, яка охоплює дві системи інформації про особу: дані, спрямовані на ідентифікацію особи через дані про неї (за аналогією з персональними даними) та відомості, що індивідуалізують людину через відомості/дані про приватне життя;

удосконалено:

– класифікацію інформації про особу за такими критеріями: суб'єктом – інформація про фізичну особу та інформація про юридичну особу; метою – інформація, спрямована на ідентифікацію особи та інформація, не спрямована на ідентифікацію особи; правовим режимом охорони – відкрита інформація та інформація з обмеженим доступом; способом сприйняття – сигнали, знаки, звуки, рухомі або нерухомі зображення тощо; матеріальним носієм – листування, книги, помітки, ілюстрації (карти, діаграми, малюнки, схеми тощо), фотографії, голограми, кіно-, відео-, мікрофільми, звукові записи, бази даних комп'ютерних систем або повне чи часткове відтворення їх елементів), пояснення осіб та будь-які інші публічно оголошені чи документовані відомості про особу; об'єктивною формою – усна, письмова, електронна інформація про особу; достовірністю – достовірною та недостовірною інформація про особу; оборотоздатністю – оборотоздатною інформацією та інформацією з обмеженою оборотоздатністю;

– визначення поняття інформації про фізичну особу як будь-якої інформації (відомостей та/або даних) про конкретну людину, що включає в себе її персональні дані, комунікаційні дані (метадані) та інформацію про приватне життя; розкриває расове або етнічне походження, політичні погляди, віросповідання чи філософські

погляди, ставлення до конкретних подій або дій, членство у професійній спілці, місцезнаходження людини, а також дані, які стосуються її здоров'я, інтимного життя, творчості, іміджу;

– визначення інформації про публічну особу як інформації про особу, що представляє суспільний інтерес та стосується матеріального стану, доходів, елементів приватного життя. Йдеться про особу, котра відома широкому загалу та займає посаду, пов'язану з виконанням функцій держави або органів місцевого самоврядування, посадових чи службових повноважень, особу, що користується державними ресурсами, а також особу, котра відома у певних соціальних спільнотах своїми поглядами і діяльністю;

– теоретичні підходи до розуміння змісту універсального права на інформацію про фізичну особу, яке включає: право на дії щодо цього об'єкту, право вимоги до інших осіб не порушувати визначене право та право на захист суб'єктивного права на інформацію про фізичну особу;

– наукові положення, що поширення інформації – це дії суб'єктів з розповсюдження інформації, які повинні здійснюватися на підставі та в межах закону, а також не порушувати права та інтереси інших осіб;

дістало подальшого розвитку:

– наукова позиція, що інформація про особу за наявності її волевиявлення може розглядатися як оборотоздатний об'єкт, оскільки цей вид інформації може мати економічний зміст, здатність до об'єктивного існування та віддільності від особи. Факт згоди суб'єкта на використання інформації про себе надає можливість виокремити інформацію від суб'єкта-носія.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані у дисертаційному дослідженні положення, висновки, пропозиції можуть бути використані:

– у науково-дослідній сфері – для подальшої розробки теоретико-правових питань удосконалення цивільно-правового регулювання у сфері захисту інформації про особу як об'єкта цивільних прав в Україні та розробки програм і концепцій розвитку зазначеної сфери в державі;

– у правотворчій діяльності – під час внесення змін і доповнень до нормативно-правових актів, які регулюють відносини, пов'язані з інформацією про особу як об'єкта цивільних прав в Україні;

– у правозастосовній сфері – для поліпшення практичної діяльності працівників органів прокуратури, адвокатури, суду у сфері цивільно-правового захисту інформації про особу;

– у навчальному процесі – під час укладання підручників, навчальних посібників та проведення занять з дисциплін «Цивільне право», «Сучасні проблеми цивільного права».

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні положення, висновки й практичні рекомендації, викладені у дослідженні, обговорювалися на засіданнях кафедри цивільного права і процесу Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького, де була виконана дисертація, а також були оприлюднені на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних

конференціях, зокрема: «Дотримання прав людини: сучасний стан правового регулювання та перспективи його вдосконалення» (м. Київ, 5 березня 2015 р.); «Юридична наука і практика: виклики часу» (м. Київ, 12 березня 2015 р.); «Людина і закон: публічно-правовий вибір» (м. Дніпропетровськ, 2-3 жовтня 2015 р.); «Законодавство України у світлі сучасних активних реформаційних процесів» (м. Київ, 9-10 жовтня 2015 р.); «Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави» (м. Харків, 20 листопада 2015 р.).

Публікації. Основні положення дисертації викладено в десяти публікаціях, з яких чотири статті опубліковано в наукових фахових виданнях України, одна – в зарубіжному науковому періодичному виданні, п'ять тез доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура дисертації. Дисертація складається з переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, що включають дев'ять підрозділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації становить 209 сторінок, з них основного тексту – 181 сторінка, список використаних джерел налічує 244 найменування і займає 28 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, її зв'язок із науковими програмами, планами, темами, визначено мету, задачі, об'єкт, предмет і методологічну основу дослідження, розкрито наукову новизну, теоретичне й практичне значення одержаних результатів, наведено відомості про їх апробацію та публікації за темою дисертації.

Розділ 1 «Загальна характеристика інформації про особу як об'єкта цивільних прав» складається з чотирьох підрозділів.

У *підрозділі 1.1 «Стан законодавства та юридичної науки щодо інформації про особу як об'єкта цивільних прав»* розглянуто генезис інформації про особу як категорії правового регулювання, так і юридичної науки.

Виникнення цивільних правовідносин у сфері інформації про особу стало можливим завдяки прийняттю Закону України «Про інформацію» (1992 р.), в якому закріплено визначення інформації, її режими (з відкритим та обмеженим доступом), а також розмежовано категорії «інформація» і «документ». Вперше цивілістичне визначення інформації як об'єкта цивільних прав було закріплено у ЦК України (2004 р.). У Законі України «Про телекомунікації» (2004 р.) запропоновано визначення «інформації» за технічним критерієм: інформація – відомості, подані у вигляді сигналів, знаків, звуків, рухомих або нерухомих зображень чи в інший спосіб. У Законі України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» (2007 р.) вперше використано термін «інформація про особу». З часом в Україні було сформовано систему нормативно-правового регулювання інформації про особу. Процес правової регламентації відносин з приводу інформації про особу не є вичерпним і

продовжує свій розвиток, зокрема все ще не розкрито визначення та зміст інформації про юридичну особу.

Встановлено, що інформація є багатоаспектною категорією та розглядається різними науками. З метою формування розуміння інформації як правової категорії розглянуто її технічне трактування та зроблено висновок, що підхід технічних наук для юридичної науки має значення для виокремлення матеріальних носіїв існування інформації, зокрема про особу. З'ясовано, що інформація як економічна категорія – це продукт праці, предмет обміну та об'єкт власності. Економічний підхід до інформації став базовим для розгляду інформації у галузях публічного права. У юридичній науці сформувалося два підходи до визначення інформації: її розуміння як нематеріального блага та об'єкта права власності. При цьому науковці з адміністративного права підтримують концепцію права власності на інформацію, позаяк цивілістичний підхід розглядає інформацію як нематеріальне благо.

Зроблено висновок, що інформація про особу є самостійним видом інформації, яка входить до системи нематеріальних благ. Ця інформація поділяється на дві групи: інформація про фізичну особу та інформацію про юридичну особу. Відносно інформації виникають особисті немайнові, майнові права, які мають виключний, монопольний характер.

У підрозділі 1.2 *«Поняття інформації про особу як об'єкта цивільних прав»* розглянуто наявні теоретичні підходи до розуміння інформації про особу як об'єкта цивільних прав та запропоновано класифікацію інформації про особу. Визначено, що для інформації, як і для будь-якого об'єкта цивільних прав, властиві такі характеристики: певна форма існування, зміст, спрямованість на задоволення інтересів суб'єктів (функціональне призначення). Інформація покликана давати уявлення про події, дії, суб'єктів. Однак можливість поширення інформації про особу без її згоди є порушенням конституційних прав, незважаючи на факт її сприйняття іншими особами, адже наслідками такої дії буде: відкриття доступу до інформації, встановлення можливості зробити інформацію оборотоздатною. Наголошено, що інформація про особу може мати економічну вартість та виступати товаром, якщо вона зафіксована на матеріальному носії та особа має волевиявлення щодо її комерціалізації. Інформація про особу може як ідентифікувати особу (конкретизація особи на підставі достовірних відомостей/даних), так і індивідуалізувати її (встановлення особи на підставі її творчих, особистих, ділових та інших характеристик). Достовірність є однією з властивостей інформації про особу, яка спрямована на ідентифікацію особи. При цьому особа може поширювати про себе і недостовірну інформацію, але вимагати її охорони вона вправі лише у випадках встановлених у законі. Доведено, що інформація про особу є динамічною категорією, адже їй властиві зміни у змісті. Частина інформації про особу, яка може бути використана самостійно також підлягає охороні.

У підрозділі 1.3 *«Ознаки інформації про особу як об'єкта цивільних прав»* за допомогою порівняння інформації з об'єктами авторського права розглянуто ознаки інформації про особу.

Запропоновано для будь-якої форми існування інформації про особу застосовувати термін інтелектуальної власності – об'єктивна форма. При цьому особливість об'єктивної форми інформації, на відміну від об'єкта авторського права, полягає в тому, що відсутність фіксації інформації не може зупинити її поширення, але має значення для встановлення цивільно-правової охорони. Тому матеріальна фіксація інформації є лише одним із елементів режиму існування інформації про особу. У роботі розглянуто матеріальні (письмові, електронні, власні матеріальні форми фіксації інформації про особу та ін.) та вербальні ресурси (повідомлення, усні промови, жести тощо) збереження інформації. Наголошено, що матеріальні ресурси, на відміну від вербальних, мають конкретно визначений характер, оскільки зафіксовані у стабільній формі існування. При розгляді різноманітних форм існування інформації про особу з'ясовано, що об'єктивна форма інформації про особу може бути як передбаченою, так і не передбаченою у законодавстві.

При розгляді другої ознаки інформації про особу – її змісту встановлено, що зміст інформації про особу може мати відкритий або обмежений доступ та залежить від мети цієї інформації. Доведено, що змістом інформації з обмеженим доступом є відомості/дані про сповідь, усиновлення, кореспонденцію та телефонно-телеграфних повідомлень, досудове розслідування, нотаріальні дії та інші відомості/дані, що можуть ідентифікувати людину та є достовірними.

Підрозділ 1.4 «Суб'єкти права на інформацію про особу» присвячено встановленню суб'єктів прав на інформацію про особу.

Охарактеризовано, що інформаційна правоздатність – це здатність особи мати цивільні права й обов'язки у сфері інформації, формувати, поширювати та захищати інформацію про себе. Виникає інформаційна правоздатність з моменту народження або створення юридичної особи. Інформаційна дієздатність фізичної особи щодо інформації про себе – це можливість повнолітньої особи власними діями набувати права та нести обов'язки відносно відомостей/даних про себе. Набуття прав та обов'язків щодо інформації, яка ідентифікує дитину, належить батькам або особам, які їх замінюють. Інформаційна дієздатність юридичної особи – це можливість особи через уповноважені органи набувати права та нести обов'язки щодо відомостей/даних, які формуються стосовно юридичної особи. Деліктоздатність особи при наданні інформації про себе стосується правопорушень при наданні недостовірних або неповних відомостей/даних про себе.

Звернуто увагу на термінологічне невизначення суб'єктів прав на інформацію у межах цивільного права, оскільки у ч. 2 ст. 200 ЦК України використано термін «суб'єкт відносин у сфері інформації». Такий підхід вказує що у цивільному законодавстві не виокремлено самостійного поняття «суб'єкт прав на інформацію», що зумовлює звернення до категоріального апарату, закріпленого у Законі України «Про інформацію». На підставі проведеного дослідження класифікації суб'єктів прав на інформацію запропоновано поділ суб'єктів прав на інформацію про особу на види та групи.

Розділ 2 «Інформація про фізичну особу у складі об'єктів цивільних прав» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 2.1 «Зміст інформації про фізичну особу» доведено, що зміст інформації про фізичну особу не збігається зі змістом інформації про юридичну особу, чим обумовлена необхідність окремого розгляду змісту інформації вказаних осіб. На підставі порівняльного аналізу вітчизняного та законодавства ЄС зроблено висновок, що в Україні приватне життя людини, можливість самостійно формувати інформацію про себе має більшу свободу від суспільних інтересів та держави ніж у країнах ЄС, які стурбовані національною безпекою у зв'язку з терактами у громадських місцях.

Розглянуто зміст інформації про фізичну особу та її співвідношення з персональними даними. Запропоновано у цивільному законодавстві розмежовувати дві категорії: база персональних даних (матеріальний носій системи персональних даних) та персональні дані. Встановлено наявність інформації про фізичну особу, яку не можна віднести до персональних даних (інформація про приватне життя людини; відомості, які поширює про себе людина: здобутки творчості, елементи іміджу тощо). Вказано, що «інформація про фізичну особу» та «персональні дані» є різними категоріями. Персональні дані є елементом інформації про особу у широкому розумінні, оскільки крім персональних даних фізична особа має право формувати про себе будь-яку інформацію як достовірну, так і недостовірну.

Доведено, що крім персональних даних існує інформація про приватне життя людини, яка виокремлена від персональних даних особи. Категорія «приватне життя» спрямована на визначення індивідуальності людини, позаяк персональні дані спрямовані на ідентифікацію людини. Відомості про приватне життя людини, як і персональні дані, можуть входити до складу інформації про фізичну особу.

Вказано, що законодавству ЄС, крім визначення термінів «персональні дані», «приватне життя», відома й категорія «комунікаційні дані (метадані)», яка спрямована на ідентифікацію особи (абонента або користувача електронних комунікацій) через Інтернет-трафік, ір-адресу тощо. Доведено, що для визначення інформації про особу, яка пов'язана з електронними комунікаціями, слід застосувати термін «комунікаційні дані (метадані)», що охоплює поняття: дані, комунікація, метадані. Встановлено, що комунікаційні дані (метадані) є елементом інформації про особу. Їх мета має характер ідентифікації, тобто встановлення особи (користувача/абонента). З цього випливає, що комунікаційні дані (метадані) щодо фізичної особи можуть розглядатися як немайнове благо, яке належить фізичній особі, котра їх породжує, а за матеріальним носієм належить особі, яка є власником телекомунікаційного зв'язку (провайдеру).

Сформульовано поняття інформації про фізичну особу та доведено, що ця інформація є універсальною правовою категорією, яка охоплює: інформацію про приватне життя особи, персональні дані, комунікаційні дані (метадані).

У підрозділі 2.2 «Види інформації про фізичну особу» визначені види інформації про фізичну особу.

Зазначено, що в суспільстві природно сталося формування різних видів інформації про фізичну особу, зокрема інформація про одних осіб отримує постійний суспільний інтерес, відносно інших осіб такий інтерес не виникає. Тому для розмежування цих видів інформації виокремлено види інформації про фізичну

особу залежно від суспільного інтересу: інформація про фізичну особу приватного інтересу (інформація про приватну особу) та інформацію про фізичну особу публічного інтересу (інформація про публічну особу). Підкреслено, що в законодавстві не закріплено понять приватна та публічна фізична особа, тому для визначення видів інформації про фізичну особу запропоновано розуміння правового статусу особи залежно від суспільного інтересу. Встановлено, що приватна особа – це будь-яка фізична особа, яка не має статусу державного службовця, не займає виборну посаду, не відома для загалу, і на яку поширюється охорона її приватного життя. На таку особу поширюється право на таємницю приватного життя та режим охорони персональних і комунікаційних даних (метаданих). Інформація про приватну особу формується особою самостійно та може мати режим як відкритої інформації, так і інформації з обмеженим доступом. Ця інформація може бути достовірною та недостовірною. Інформація про приватну особу не може представляти суспільний інтерес. Охарактеризовано поняття публічної особи та надано визначення інформації про публічну особу, оскільки у Законі України «Про доступ до публічної інформації» не визначено понять «публічна особа» та «інформація про публічну особу».

Підрозділ 2.3 «Суб'єктивні права на інформацію про фізичну особу» присвячено встановленню суб'єктивних прав фізичної особи щодо інформації про себе на підставі дослідження наукових підходів про суб'єктивне право та право на інформацію. Запропоновані види суб'єктивних прав на інформацію про фізичну особу.

Розглянуто генезис формування інформаційних прав особи. Так, на стадії першого покоління інформаційних прав було закріплено суб'єктивні права на інформацію фізичної особи, на рівні другого покоління з'явилися права юридичної особи.

Аргументовано, що основним суб'єктивним правом фізичної особи на інформацію є право на формування інформації про себе, яке реалізується у діях щодо надання згоди на обробку персональних даних, оприлюднення інформації про себе, зокрема на власних сторінках в соціальних Інтернет-мережах тощо. Втручання у право фізичної особи на формування інформації про себе є порушенням закону. Формування інформації про фізичну особу можливе без її згоди лише у випадках встановлених законом при дотриманні балансу інтересів приватної особи та суспільства, зокрема для збереження національної безпеки. Наступне право – це право на отримання інформації про себе, яке включає: право на інформацію щодо власного стану здоров'я; отримання відомостей про стан персональних даних, внесених у базу персональних даних тощо. Право фізичної особи на використання інформації реалізується шляхом самостійного поширення інформації про себе, публічного оприлюднення інформації про себе, передачі прав на інформацію про себе за допомогою механізмів правочину тощо. Право на поширення інформації про себе – це природне право особи, відповідно до якого кожен має право розмішувати власну інформацію будь-яким способом та у будь-якій формі. Поширення інформації повинно відповідати Закону України «Про

суспільну мораль». До права на використання інформації віднесено право на передачу інформації про себе шляхом вчинення правочину.

Розглянуто право-вимогу від інших осіб не порушувати право на інформацію про себе; право на збирання інформації, яка може впливати на життя та здоров'я особи, зокрема достовірну інформацію про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, отриманих послуг; право висувати заборону на обробку інформації про себе, котра може здійснюватися шляхом встановлення письмової заборони в електронному виді або в усному попередженні; право особи на конфіденційність/зняття конфіденційності щодо інформації про себе; право на недоторканність щодо власної інформації, яке за змістом включає вимогу, спрямовану до невизначеного кола осіб, щодо припинення втручання, поширення, перекручування інформації про себе. Не допускається без згоди особи змінювати склад інформації про неї, зокрема у базах персональних даних. Це право природно пов'язано з правом на захист інформації. У разі порушення достовірності інформації про фізичну особу, вона вправі вимагати відшкодування матеріальної та моральної шкоди.

Розділ 3 «Інформація про юридичну особу» складається з трьох підрозділів.

Підрозділ 3.1 «Властивості та склад інформації про юридичну особу» присвячено визначенню поняття та складу інформації про юридичну особу.

На підставі проведеного аналізу нормативних джерел з'ясовано, що інформація про юридичну особу як об'єкт цивільних прав залишалася поза правовим регулюванням. Незважаючи на те, що ця категорія не закріплена у жодному нормативно-правовому акті, окремі елементи складу інформації про юридичну особу чітко визначені у вітчизняному законодавстві. За допомогою використання аналогії закону – ст.ст. 10, 11 Закону України «Про інформацію», що регулюють право фізичної особи на інформацію та її зміст, сформульовано визначення та склад інформації про юридичну особу.

Підкреслено, що інформація про юридичну особу є складним об'єктом, який містить інформацію з різним правовим режимом та відноситься до об'єктів немайнових цивільних прав. Інформація про юридичну особу є оборотоздатним об'єктом цивільних прав, стосовно якого виникають майнові права. Для об'єктивної форми інформації про юридичну особу властиві матеріальні ресурси, що не пов'язані зі збереженням персональних даних (зокрема бази персональних даних).

Склад інформації про юридичну особу включає відомості щодо індивідуалізації юридичної особи, комерційного досвіду юридичної особи, ділової репутації. Доменне ім'я виокремлено як вид інформації про юридичну особу та віднесено до складу інформації про юридичну особу. Запропоновано комерційний досвід розглядати як вид інформації про юридичну особу, що складається з відомостей/даних про способи здійснення комерційної діяльності, особливості використання об'єктів інтелектуальної власності тощо. Ділова репутація юридичної особи складається із системи відомостей, які надають можливість охарактеризувати діяльність юридичної особи, її значення у суспільстві, виявити її спроможність до партнерства тощо. Крім того, ділова репутація – це об'єкт, котрий може

фіксуватися у певній об'єктивній формі, а також може існувати в усній формі (характеристика виробника продукції, що надається споживачами). Це дозволило віднести ділову репутацію до складу інформації про юридичну особу.

У підрозділі 3.2 «Права юридичної особи щодо інформації про себе» акцентовано увагу на тому, що вітчизняне законодавство не встановлює перелік прав юридичної особи щодо інформації про себе, що обумовлює актуальність дослідження цього питання.

Охарактеризовано права юридичної особи на інформацію, які охоплюють такі дії: 1) володіння та формування інформації про себе, зокрема: про створення, діяльність, інших відомостей/даних, пов'язаних із правовим статусом юридичної особи; 2) вимога від інших осіб не порушувати режим інформації юридичної особи та вимога на отримання інформації; 3) захист інформації про себе.

Встановлено що «отримання інформації» та «доступ до інформації» є різними за змістом і обсягом правовими категоріями. При цьому доступ до інформації є більш широкою категорією, що включає її отримання та використання.

Юридична особа є самостійним суб'єктом правовідносин, тому вправі приймати рішення щодо видів збирання інформації та способів її збереження. Збирання та збереження інформації призводить до формування інформації про юридичну особу. Юридична особа може здійснювати захист інформації про себе, зокрема за допомогою режиму обмеженого доступу інформації.

У підрозділі 3.3 «Право юридичної особи на поширення інформації» доведено, що поширення інформації – це вольова дія юридичної особи, що може бути як мірою можливої, так і обов'язкової поведінки, яка встановлена законом здійснюється будь-яким способом, зокрема за допомогою засобів масової інформації, Інтернету та інших ресурсів.

Вказано, що поширення інформації для юридичної особи може розглядатися у двох аспектах: як складова частина будь-якої діяльності юридичної особи та/або як основний вид діяльності (рекламні підприємства). Поширення інформації може бути пов'язано з розповсюдженням інформації шляхом її розміщення на певних ресурсах.

До способів поширення інформації віднесено рекламну діяльність, розроблення власного Інтернет-сайту юридичної особи, виступи службової особи юридичної особи про діяльність юридичної особи тощо.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення й нове вирішення наукового завдання, що полягає у визначенні інформації про особу як об'єкта цивільних прав. У результаті проведеного дослідження сформульовано низку висновків, пропозицій і рекомендацій, спрямованих на досягнення поставленої мети. Основні з них такі:

1. Формування поняття інформації про особу пов'язано з розширенням прав людини (правовий аспект) та новітніми комп'ютерними технологіями (технічний аспект). Вперше поняття «інформація про особу» було закріплено в Законі України

«Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» (2007 р.). На рівні цивільного законодавства все ще не закріплена категорія «інформація про особу». Охарактеризовано дві позиції щодо інформації про особу: адміністративно-правова (інформація про особу як об'єкт права власності) та цивільно-правова (інформація про особу як нематеріальне благо).

2. Обґрунтовано, що інформація про особу у широкому розумінні – це будь-які відомості/дані про особу, а у вузькому розумінні – це система достовірних відомостей/даних про особу, які їй належать, що надають можливість ідентифікувати (визначити) конкретну особу. Інформація про особу як об'єкт цивільних прав є відомостями/даними про особу, що відображені в об'єктивній формі.

Здійснено класифікацію інформації про особу за такими критеріями: суб'єктом, метою, правовим режимом охорони, способом сприйняття, матеріальним носієм, об'єктивною формою, достовірністю, оборотоздатністю.

Встановлено, що для інформації про особу властивий нерозривний зв'язок з особою – володільцем (носієм інформації), що надає можливість її ідентифікувати. У зв'язку з прив'язкою цього виду інформації до особи доведено наявність динамічного зв'язку між інформацією та особою, що проявляється у змінах змісту інформації, залежно від зміни статусу особи.

Розглянуто інформацію про особу, спрямовану на її ідентифікацію, та розкрито її сутність:

- система відомостей/даних про особу (даних та фактів про неї). Системність відомостей є обов'язковою, оскільки на підставі одного виду даних особу неможливо ідентифікувати;

- змістовна спрямованість, тобто ідентифікація (визначення) конкретної особи. Інформація сприяє визначенню конкретної особи, яка з нею пов'язана;

- достовірність. Інформація про особу повинна бути викладена правдиво та відповідати дійсності, а її перекручування є недопустимим;

- залежність від особи – володільця (фізична неможливість відчуження від її володільця. Інформація про особу має природний та правовий зв'язок з особою). Використання інформації без згоди володільця та виокремлення її від особи заборонено;

- неможливість бути знищеною у процесі використання. Інформація відноситься до неспоживчих об'єктів;

- динамічність (властивість до змін, що пов'язано з можливістю суб'єкта змінювати власний статус);

- обов'язковий режим конфіденційності (не можуть бути розголошені та поширені відомості про особу без згоди суб'єкта – володільця);

- право особи на власний розсуд розпоряджатися інформацією, що їй належить.

3. Виокремлені такі ознаки інформації про особу: об'єктивна форма та зміст. Надано класифікацію об'єктивної форми інформації про особу залежно від способу поширення: 1) усна (повідомлення тощо); 2) паперова, яка існує у формі довідок, витягів, виписок, картотек, що фіксуються на паперовому носії, документах особи;

3) електронна, що фіксується у базах даних, банках даних, у вигляді виписки, витягу чи довідки, засвідчених електронним цифровим підписом; 4) Інтернет-інформація, яка міститься у мережі Інтернет на веб-сайтах, власних сторінках особи. Аргументовано, що інформація про особу отримує режим таємниці, якщо вона має об'єктивну форму.

Встановлено, що зміст інформації про особу з режимом відкритого доступу може включати будь-яку інформацію про особу, що існує у формі відкритих даних та є доступною для невизначеного кола осіб. Зміст інформації з обмеженим доступом складають відомості/дані про сповідь, усиновлення, досудове розслідування, нотаріальні дії та інші відомості/дані, що можуть ідентифікувати людину та є достовірними. Особа має право поширювати про себе будь-яку інформацію. У разі поширення недостовірної інформації про себе особа не вправі вимагати цивільно-правового захисту такого виду інформації.

4. Суб'єкти прав на інформацію про особу – це особи, яким належать відомості про особу, та які беруть участь у правовідносинах з приводу інформації про себе, є носіями суб'єктивних прав і обов'язків щодо інформації про себе. Суб'єктів прав на інформацію про особу запропоновано поділяти на три групи: суб'єктів володільців інформації про себе; суб'єктів обробки інформації про особу (суб'єкти збору, зберігання, перевірки інформації), які за своїми функціональними повноваженнями здійснюють обробку інформації про особу; суб'єктів захисту інформації про особу.

5. Наголошено, що співвідносити інформацію про фізичну особу лише з персональними даними є обмеженням права людини на самостійне формування інформації про себе, що може складатися з будь-яких відомостей/даних. Інформація про фізичну особу є більш широкою категорією, ніж персональні дані та складається з будь-яких відомостей/даних про фізичну особу. Персональні дані є спеціальною правовою категорією, спрямованою на ідентифікацію фізичної особи та поділяється на дані загального характеру (прізвище, ім'я та по батькові, дата і місце народження, громадянство, місце проживання) та вразливі персональні дані (дані про стан здоров'я, етнічна та релігійна приналежність тощо).

Зроблено висновок, що категорія приватне життя спрямована на визначення індивідуальності людини, яка відрізняє її від терміну «персональні дані», що має на меті ідентифікацію людини. Вона входить до інформації про особу, що спрямована на ідентифікацію людини, у зв'язку з чим потребує встановлення правового режиму таємниці.

Вказано, що персональні дані, інформація про приватне життя, комунікаційні дані (метадані) є інформацією, що ідентифікує людину та відноситься до інформації з обмеженим доступом.

6. Для розмежування видів інформації про фізичну особу запропоновано поділяти її залежно від суспільного інтересу до фізичної особи: інформація про фізичну особу приватного інтересу (інформація про приватну особу) та інформацію про фізичну особу публічного інтересу (інформація про публічну особу).

З'ясовано, що інформація про приватну особу є різновидом інформації про фізичну особу, котра не має статусу державного службовця, невідома у певних

соціальних колах, та за видами свої діяльності не пов'язана з виконанням функцій управління. Цей вид інформації вільно формується особою та може мати режим відкритої інформації або інформації з обмеженим доступом. Інформація про приватну особу може мати статус достовірної або недостовірної інформації.

Доведено, що видами інформації про публічну особу є: 1) інформація про публічних осіб, що займають державні посади та/або користуються державними ресурсами. Для неї характерна достовірність та відкритість; 2) інформація про публічних осіб, що відіграють значну роль в суспільному житті. Така інформація не повинна мати достовірність, вона може бути оборотоздатною.

7. Визначено суб'єктивні права фізичної особи на інформацію, до яких віднесено:

- 1) право на володіння інформацією про себе;
- 2) право на формування інформації про себе: надання згоди на обробку персональних даних, медичний огляд, внесення відомостей про себе до державних реєстрів, формування власних сторінок у мережі Інтернет тощо;
- 3) право на отримання інформації про себе: право на інформацію про стан свого здоров'я; отримання відомостей про стан персональних даних, внесених у базу персональних даних тощо;
- 4) право на використання інформації про себе: передача прав на інформацію про себе за допомогою механізмів правочину, поширення інформації про себе тощо;
- 5) право-вимога від інших осіб не порушувати право на інформацію про себе;
- 6) право на збирання інформації, яка може впливати на життя та здоров'я особи, зокрема достовірну інформацію про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, отриманих послуг тощо;
- 7) право на висування заборони щодо обробки інформації про себе;
- 8) право на конфіденційність (зняття конфіденційності) щодо інформації про себе;
- 9) право на недоторканність інформації про себе, яке за змістом включає вимогу, спрямовану до невизначеного кола осіб щодо припинення втручання, поширення, перекручування інформації про себе;
- 10) право на захист інформації про себе: вимога про відшкодування матеріальної та моральної шкоди у разі використання та поширення недостовірної інформації про себе; незаконного використання вказаної інформації тощо.

8. Склад інформації про юридичну особу – це сукупність відомостей/даних про юридичну особу, за допомогою яких можлива її індивідуалізація та яка має цінність для неї. До цієї інформації слід віднести такі відомості/дані щодо:

- 1) індивідуалізації юридичної особи, зокрема дані про фірмове найменування, торговельну марку, ідентифікаційний код, місцезнаходження юридичної особи;
- 2) комерційного досвіду: відомості про наявність майнових прав на об'єкти інтелектуальної власності, комерційної таємниці, виду діяльності юридичної особи тощо;
- 3) ділової репутації: відомості з відомчих реєстрів Державної служби статистики України та ДФС України; дата і номер запису у Єдиному державному

реєстрі юридичних та фізичних осіб-підприємців та громадських формувань; дані про перебування юридичної особи в процесі припинення; відомості про засновників юридичної особи та осіб, які мають право вчиняти юридичні дії від імені юридичної особи тощо.

9. З'ясовано, що зміст прав юридичної особи на інформацію включає права на: отримання інформації, доступ до інформації, збирання та збереження інформації, поширення інформації, встановлення правового режиму щодо інформації про себе, зокрема режиму обмеженого доступу.

Доведено, що принципами права юридичної особи на отримання інформації є: гарантованість права на отримання інформації; відкритість, доступність інформації, свобода обміну інформацією; достовірність і повнота інформації; правомірність одержання, використання, поширення, зберігання та захисту інформації; захищеність особи від втручання в її діяльність; вимоги усунення будь-яких порушень права на отримання інформації; реалізація права на отримання інформації не повинно порушувати права та інтереси інших осіб.

10. Сформульовано пропозиції з удосконалення вітчизняного законодавства, а саме:

– ч. 1 ст. 201 ЦК України запропоновано викласти в такій редакції: «Особистими немайновими благами, які охороняються цивільним законодавством, є: здоров'я, життя, честь, гідність і ділова репутація, ім'я (найменування), персональні дані, інформація про приватне життя людини, комунікаційні дані (метадані), авторство, свобода літературної, художньої, наукової і технічної творчості, тощо»;

– обґрунтовано доцільність доповнення ст. 10 Закону України «Про інформацію» ще одним видом інформації за змістом: «інформація про юридичну особу»;

– доведено необхідність доповнення ст. 94 ЦК України ч. 2 такого змісту: «Інформація про юридичну особу – це система будь-яких відомостей та/або даних стосовно юридичної особи, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді щодо індивідуалізації юридичної особи. Юридична особа має право на отримання інформації, на доступ до інформації, на збирання та збереження інформації, на поширення інформації, на встановлення правового режиму щодо інформації про себе, зокрема режиму комерційної таємниці. Не допускається збирання та поширення інформації щодо юридичної особи без її згоди»;

– ст. 1 Закону України «Про інформацію» запропоновано доповнити таким терміном: «поширення інформації – це дії суб'єктів щодо розповсюдження інформації, які повинні здійснюватися на підставі та в межах закону, а також не порушувати права та інтереси інших осіб»;

– вказано на необхідність доповнення ст. 24 («Забезпечення захисту персональних даних») Закону України «Про захист персональних даних» ч. 5 такого змісту: «Заборонено вчинювати правочини, предметом яких є база персональних даних».

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

1. Серебряник О. О. Об'єктивна форма інформації про фізичну особу / О. О. Серебряник // Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія: Право. – 2014. – Вип. 1. – С. 162–167.
2. Серебряник О. О. Інформація про юридичну особу як об'єкт цивільних прав / О. О. Серебряник // Часопис Академії адвокатури України. – 2015. – Т. 8. – № 3. – С. 81–85.
3. Серебряник О. О. Зміст права юридичної особи на інформацію / О. О. Серебряник // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – 2015. – № 3 (70). – С. 138–143.
4. Серебряник О. О. Визначення місця інформації про особу в системі об'єктів цивільних прав / О. О. Серебряник // Право і Безпека. – 2015. – № 4. – С. 132–136.
5. Серебряник О. А. Понятие информации о личности / О. А. Серебряник // Современный научный вестник. – 2015. – № 10 (257). – С. 89–97.
6. Серебряник О. О. Суб'єкти прав на інформацію про особу / О. О. Серебряник // Дотримання прав людини: сучасний стан правового регулювання та перспективи його вдосконалення: Матеріали другої звітної Міжнародної науково-практичної конференції. Збірник наукових праць / 5 березня 2015 р. – К.: Нац. акад. внутр. справ, 2015. – С. 62–65.
7. Серебряник О. О. Щодо охорони інформації про фізичну особу, яка міститься у базах даних / О. О. Серебряник // Юридична наука і практика: виклики часу: збірник матеріалів V Міжнар. наук.-практ. конф. (12-бер. 2015 р.). – Т. II, м. Київ, НАУ, 2015. – С. 250–252.
8. Серебряник О. О. Визначення суб'єктивних прав на інформацію про фізичну особу / О. О. Серебряник // Людина і закон: публічно-правовий вибір: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Дніпропетровськ, 2–3 жовтня 2015 р. – Дніпропетровськ: Правовий світ, 2015. – С. 27–29.
9. Серебряник О. О. Поняття і види інформації про фізичну особу / О. О. Серебряник // Законодавство України у світлі сучасних активних реформаційних процесів: Міжнародна науково-практична конференція, м. Київ, 9–10 жовтня 2015 р. – К.: Центр правових наукових досліджень, 2015 – С. 74–76.
10. Серебряник О. О. Склад інформації про юридичну особу: цивільно-правовий аспект / О. О. Серебряник // Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції. – Харків: ХНУВС, 2015 – С. 126–128.

АНОТАЦІЯ

Серебряник О.О. Інформація про особу як об'єкт цивільних прав. – *На правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право. – Івано-Франківський університет права імені Короля

Данила Галицького, Івано-Франківськ, 2016.

Дисертацію присвячено дослідженню інформації про особу як об'єкта цивільних прав. Розглянуто генезис законодавства та позиції науковців щодо інформації про особу як об'єкта цивільних прав. Розкрито сутність інформації про особу як самостійної цивілістичної категорії та запропоновано її класифікацію. Обґрунтовано доцільність застосування цивільно-правової охорони лише до інформації про особу, яка дозволяє її ідентифікувати та є достовірною. Виокремлено об'єктивну форму та зміст як ознаки інформації про особу. Сформульовано поняття та виділено види суб'єктів прав на інформацію про особу. Визначено поняття інформації про фізичну особу та доведено, що вона є універсальною правовою категорією, яка охоплює: інформацію про приватне життя особи, персональні дані, комунікаційні дані (метадані). Запропоновано види інформації про фізичну особу залежно від суспільного інтересу. Визначено суб'єктивні права фізичної особи щодо інформації про себе. Розкрито склад інформації про юридичну особу та зміст прав юридичної особи на інформацію. Сформульовано напрями вдосконалення цивільно-правового регулювання інформації про особу.

Ключові слова: інформація, інформація про особу, персональні дані, фізична особа, юридична особа, об'єктивна форма, цивільні права, ідентифікація, достовірність, режим охорони.

АННОТАЦІЯ

Серебряник О.А. Информация о лице как объект гражданских прав. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание научной степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.03 – гражданское право и гражданский процесс; семейное право; международное частное право. – Ивано-Франковский университет права имени Короля Даниила Галицкого, Ивано-Франковск, 2016.

Диссертация посвящена исследованию информации о лице как объекте гражданских прав. Установлено, что информация является многоаспектной категорией и рассматривается разными науками. Доказано, что формирование понятия информации о лице связано с расширением прав человека (правовой аспект) и новейшими компьютерными технологиями (технический аспект).

Сделан вывод, что информация о лице является самостоятельным видом информации, входящим в систему нематериальных благ, которая делится на информацию о физическом и юридическом лице. Аргументирована целесообразность применения гражданско-правовой охраны только к информации о лице, позволяющей его идентифицировать и являющейся достоверной. Обосновано наличие двух признаков информации о лице как объекте гражданских прав: объективной формы, проявляющейся в вербальных и материальных ресурсах, а также содержания, состоящем из любых сведений/данных о лице.

Указано, что информация о лице в широком смысле – это любые сведения/данные о лице, а в узком смысле – это система достоверных сведений/данных о лице, принадлежащих ему и предоставляющих возможность идентифицировать (определить) конкретное лицо. Обосновано наличие динамической связи между информацией и лицом, проявляющейся в изменениях информации в зависимости от изменения его статуса.

Аргументирована необходимость фиксации на материальном носителе только информации о лице, которая направлена на его идентификацию (информация о лице в узком смысле) и нецелесообразность материальной фиксации информации о лице, не направленной на его идентификацию (информация о лице в широком смысле).

Сформулировано понятие информации о физическом лице и доказано, что эта информация является универсальной категорией, включающей информацию о частной жизни лица, персональные данные, коммуникационные данные (метаданные). Выделены виды информации о физическом лице в зависимости от общественного интереса. Подчеркнуто, что в законодательстве не закреплены понятия частное и публичное физическое лицо, поэтому для определения видов информации о физическом лице предложено понимание правового статуса лица в зависимости от общественного интереса. Доказано, что видами информации о публичном лице является информация о публичных лицах, занимающих государственные должности и/или пользующихся государственными ресурсами, а также информация о публичных лицах, играющих значительную роль в общественной жизни.

Доказана зависимость правового режима информации о лице от цели этой информации, а именно: необходимость предоставления режима с ограниченным доступом информации идентифицирующей лицо, а также возможность существования правового режима открытой информации для информации о лице, не имеющей такой цели.

Предложено субъектов прав на информацию о лице делить на три группы: субъектов владельцев информации о себе, участие которых является обязательным в правоотношениях с информацией о лице; субъектов обработки информации о лице; субъектов защиты информации о лице, деятельность которых направлена на защиту прав лиц, в отношении которых нарушено право на информацию о себе.

Установлено, что содержание прав юридического лица на информацию включает права на: получение информации, доступ к информации, сбор и хранение информации, распространение информации, установление правового режима в отношении информации о себе, в частности режима ограниченного доступа.

Определены субъективные права физического лица относительно информации о себе. Раскрыт состав информации о юридическом лице и содержание прав юридического лица на информацию. Сформулированы направления совершенствования гражданско-правового регулирования информации о лице.

Ключевые слова: информация, информация о лице, персональные данные, физическое лицо, юридическое лицо, объективная форма, гражданские права, идентификация, подлинность, режим охраны.

SUMMARY

Serebrianyk O.O. Information about a Person as an Object of Civil Rights. – Manuscript.

Thesis for a candidate's degree by specialty 12.00.03 – civil law and civil procedure; family law; private international law. – Ivano-Frankivsk University of Law named after King Danylo Halytskyi, Ivano-Frankivsk, 2016.

The thesis is focused on the research of information about a person as an object of civil rights. The genesis of the legislation and the points of view of scholars concerning the information about a person as an object of civil rights have been determined. The essence of the information about a person as a separate civilized category has been revealed; and its classification has been suggested. The author has grounded the expediency of implementing civil and legal protection only to the information about a person that allows to identify it and is reliable. An objective form and the content as features of the information about a person have been distinguished. The concept of the subjects of the rights on the information about a person has been formulated; and their types have been outlined. The concept of the information on an individual has been determined; and it has been proved that it is a universal legal category that include information on individual's private life, personal data, communication data (metadata). Types of the information about an individual depending on the public interest have been offered. Subjective rights of an individual concerning the information about this individual have been defined. The structure of the information about a legal entity and content of the rights of a legal entity on the information have been revealed. The ways of improving civil and legal regulation of the information about a person have been formulated.

Keywords: information, information about a person, personal data, an individual, legal entity, objective form, civil rights, identification, credibility, security arrangement.